

NCCA

An Chomhairle Náisiúnta
Curacláim agus Measúnachta
National Council for
Curriculum and Assessment

Liosta Táscach Foclóra

An Ardteistiméireacht Laidin

Clár Ábhar

Réamhrá	1
1. Croíchuid	3
1.1 Foclóir ginearálta	3
1.2. Uimhreacha	28
1.3. Ainmneacha	30
2. Cuid shínithe	33
2.1. Foclóir ginearálta	33
2.2. Uimhreacha	48

Réamhrá

Ba cheart an Liosta Tásach Foclóra seo a úsáid i gcomhar leis an tSonraíocht Churaclaim le haghaidh Laidin na hArdteistiméireachta, atá ar fáil ar www.curriculumonline.ie, agus an Ciorclán maidir le hÁbhar Dualgais le haghaidh Scrúduithe na hArdteistiméireachta arna eisiúint ag an Roinn Oideachais.

Tá sé d'aidhm ag an Liosta tacú leis an scoláire a chuid foclóra Laidine a fhorbairt agus éirí muiníneach maidir le focail a aithint a thagann chun cinn go mion minic i dtéacsanna Laidine, an Príomhthéacs, agus díorthuithe Gaeilge agus Béarla ón Laidin. Tá sé beartaithe mar acmhainn chun tacú leis an scoláire agus leis an múinteoir, ós rud é go gcuirtear tásca ar fáil maidir le hinniúlacht teanga an scoláire ach máistreacht a bheith aige ar an bhfoclóir a chuimsítear.

Roinntear an Liosta seo ina dhá chuid: An Chroíchuid agus an Chuid Shínithe. Leis an bhFoclóir sa Chuid Shínithe tabharfar cúnamh i leith na hinniúlachta níos faide anonn ná an leibhéal comónta.

Tá trí chuid sa Liosta, ina bhfuil 922 focal san iomlán:

- Foclóir ginearálta A-Z (841 focal: 535 sa Chroíchuid, 306 sa Chuid Shínithe)
- Uimhreacha (40 focal: 23 sa Chroíchuid, 17 sa Chuid Shínithe)
- Ainmneacha (41 focal, iad uile sa Chroíchuid)

Cuirtear na focail i ngach cuid agus roinn i láthair in ord aibítire maille le nótaí gramadaí. Leis na nótaí sin cuideofar leis an scoláire an cumas a fhorbairt chun príomhstruchtúir theanga a aithint. De réir mar a fhorbraíonn sé a stór focal agus a thuiscint ar ghnéithe deilbhíochta (fréamhacha, iarmhíreanna, réimíreanna), éireoidh an scoláire níos muiníní as brí na bhfocal nua a fhoghlaim ach iad nascadh le focail agus déanamhas a bhfuil cur amach aige orthu – mar shampla, iūdicium 'breithiúnas' taobh le iūdex 'breitheamh'; nó circumspectō 'breathnaím thart' mar chomhfocal a thagann as circum 'thart ar' agus spectō 'breathnaím'. Beidh an scoláire in ann foirmeacha a aithint amhail dobhriathra a dhíochlaontar go rialta, breischéimeanna agus sárchéimeanna aidiachtaí liostaithe ach úsáid a bhaint as na rialacha deilbhíochta atá foghlamtha aige.

Is féidir an Liosta a úsáid ar roinnt bealaí. Is féidir focail a leagan amach lena bhfoghlaim de réir mar a thagtar orthu i dtéacsanna agus cleachtaí, ach ba cheart go mbeadh an Liosta tairbheach i gcás an athbhreithnithe go háirithe. Ó tharla go bhfuil an Liosta ar fáil i bhformáid scarbhileoige, is féidir leis an múinteoir agus an scoláire é a shórtáil agus sleachta a bhaint as ar roinnt mhaith bealaí éagsúla chun tacú leis an bhfoghlaim, mar shampla, ach díriú ar gach ainmfhocal i ndíochlaonadh ar leith, nó gach réamhfocal.

Leanadh na gnásanna iondúla a fhaightear i bhfoclóirí na Laidine, ach b'fhiú na mionsonraí seo a leanas a thabhairt faoi deara:

- Ainmfhocail: tugtar an t-ainmneach uatha, an ginideach uatha agus an inscne. Cuirtear an inscne in iúl leis na giorrúcháin chaighdeánacha *fir* (firinscneach), *bain* (baininscneach), agus *n* (neodrach). I gcás inarb ábhartha, tugtar an t-íolra.
- Aidiachtaí agus forainmneacha áirithe: tugtar an t-ainmneach uatha san fhirinscneach, baininscneach agus neodrach.
- Aidiachtaí sa tríú díochlaonadh a bhfuil foirmeacha comhroinnte acu sa tuiseal ainmneach: tugtar an t-ainmneach firinscneach/baininscneach uatha comhroinnte agus an t-ainmneach neodrach uatha, nó tugtar an t-ainmneach firinscneach/baininscneach/neodrach uatha comhroinnte agus an ginideach uatha.
- Tugtar réamhfhocail maille leis an tuiseal a ghlacann siad (cuspóireach nó ochslaíoch).
- Briathra: tugtar na ceithre phríomhchuid uile, an modh táscach láithreach, an t-infinideach láithreach, an modh táscach foirfe, agus an faonán.
- I gcás briathra a ghlacann tuiseal nach é an cuspóireach é, tugtar an tuiseal sin (tabharthach nó ochslaíoch).
- I gcás focail lena ngabhann infhillteacha neamhrialta nó struchtúir ar leith, tugtar é sin le fios i gcolún na nótaí.

1. Croíchuid

1.1 Foclóir ginearálta

Laidin	Nótaí	Ciall	Roinn chainte
ā, ab	+ tuiséal ochslaíoch	ó, amach ó, in aice	réamhfhocal
abeō	abīre, abīī / abīvī, abitum	imigh	briathar neamhrialta
absum	abesse, āfuī	bí as láthair, bí ar shiúl, bí i bhfad ó	briathar neamhrialta
ac	dodhíochlaonta	agus	cónasc
accidō	accidere, accidi	tarlaigh	briathar 3
accipiō	accipere, accēpī, acceptum	glac le, glac isteach, faigh	briathar 3/4
accūsō	accūsāre, accūsāvī, accūsātum	cuir i leith	briathar 1
ad	+ an tuiséal cuspóireach	chuig, i dtreo, ag	réamhfhocal
adeō	adīre, adīī / adīvī, aditum	druid isteach le, téigh chomh fada le	briathar neamhrialta
adsum	adesse, adfuī	bí anseo, bí i láthair	briathar neamhrialta
adveniō	advenīre, advenī, adventum	tar, sroich	briathar 4
aedificium	aedificiī, <i>n</i>	foirgneamh	ainmfhocal 2
aedificō	aedificāre, aedificāvī, aedificātum	tóg, déan foirgneamh	briathar 1
ager	agrī, <i>fir</i>	gort	ainmfhocal 2
agō	agere, ēgī, āctum	déan, gníomhaigh, seol	briathar 3
agricola	agricolae, <i>fir</i>	feirmeoir	ainmfhocal 1
aliī ... aliī	aliōrum ... aliōrum	roinnt ... cinn eile	aidiacht 1/2

Laidin	Nótaí	Ciall	Roinn chainte
aliquis	aliquis, aliquid	duine éigin, rud éigin, aon duine, aon rud	forainm (éiginnte)
altus	alta, altum	ard, domhain	aidiacht 1/2
ambulō	ambulāre, ambulāvī, ambulātum	siúil	briathar 1
amīca	amīcae, <i>bain</i>	cara	ainmfhocal 1
amīcus	amīcī, <i>fir</i>	cara	ainmfhocal 2
amō	amāre, amāvī, amātum	gráigh, taitin le	briathar 1
amor	amōris, <i>fir</i>	grá	ainmfhocal 3
amphitheātrum	amphitheātrī, <i>n</i>	amfaitéatar	ainmfhocal 2
ancilla	ancillae, <i>bain</i>	cailín is sclábhaí, bean is sclábhaí	ainmfhocal 1
animus	animī, <i>fir</i>	spiorad, anam, intinn	ainmfhocal 2
annus	annī, <i>fir</i>	bliain	ainmfhocal 2
ante	+ an tuiseal cuspóireach	roimh, os comhair	réamhfhocal
anteā	dodhíochlaonta	roimh	dobhriathar
appāreō	appārēre, appāruī, appāritum	nocht, tar i láthair	briathar 2
appropinquō	appropinquāre, appropinquāvī, appropinquātum + an tuiseal tabharthach	druid le, tar i gcóngar	briathar 1
aqua	aquae, <i>bain</i>	uisce	ainmfhocal 1
āra	ārae, <i>bain</i>	altóir	ainmfhocal 1
arma	armōrum, <i>n</i> (iol.)	airm, uirlisí troda	ainmfhocal 2
ars	artis, <i>bain</i>	ealaín, scil	ainmfhocal 3
ascendō	ascendere, ascendī, ascēsum	dreap	briathar 3
at	dodhíochlaonta	ach	cónasc

Laidin	Nótaí	Ciall	Roinn chainte
atque	dodhíochlaonta	agus	cónasc
ātrium	ātriī, <i>n</i>	halla	ainmfhocal 2
attonitus	attonita, attonitum	ionadh an domhain a bheith ort, scanraithe	aidiacht 1/2
audāx	audācis	dána, misniúil	aidiacht 3
audiō	audīre, audīvī, audītum	clois, éist le	briathar 4
augur	auguris, <i>fir</i>	saoi, fáidheadóir, sagart a raibh fios aige	ainmfhocal 2
aut	dodhíochlaonta	nó, ceachtar acu	cónasc
auxilium	auxiliī, <i>n</i>	cabhair	ainmfhocal 2
bellum	bellī, <i>n</i>	cogadh	ainmfhocal 2
bene	dodhíochlaonta	folláin	dobhriathar
bibō	bibere, bibī, bibitum	ól	briathar 3
bonus	bona, bonum	maith	aidiacht 1/2
brevis	breve	gairid, achomair	aidiacht 3
cadō	cadere, cecidī, cāsum	tit	briathar 3
caelum	caelī, <i>n</i>	an spéir, na flaithis	ainmfhocal 2
campus	campī, <i>fir</i>	machaire, gort	ainmfhocal 2
capīō	capere, cēpī, captum	glac, gabh, beir ar, déan (plean)	briathar 3/4
captīvus	captīvī, <i>fir</i>	cime, príosúnach	ainmfhocal 2
caput	capitis, <i>n</i>	cloigeann	ainmfhocal 3
cārus	cāra, cārum	daor	aidiacht 1/2
castra	castrōrum, <i>n</i> (iol.)	campa	ainmfhocal 2
causa	causae, <i>bain</i>	cúis, fáth, cás	ainmfhocal 1

Laidin	Nótaí	Ciall	Roinn chainte
celer	celeris, celere	tapa, gasta	aidiacht 3
cēlō	cēlāre, cēlāvī, cēlātum	cuir i bhfolach	briathar 1
cēna	cēnae, <i>bain</i>	dinnéar, béile	ainmfhocal 1
centuriō	centuriōnis, <i>fir</i>	taoiseach céid, ceantúir	ainmfhocal 3
cēterī	cēterae, cētera	an chuid eile, na cinn eile, na daoine eile	aidiacht 1/2
cibus	cibī, <i>fir</i>	bia	ainmfhocal 2
circum	+ an tuiseal cuspóireach	timpeall ar	réamhfhocal
cīvis	cīvis, <i>fir</i> agus <i>bain</i>	saoránacht	ainmfhocal 3
clāmō	clāmāre, clāmāvī, clāmātum	béicim	briathar 1
clāmor	clāmōris, <i>fir</i>	béic, béicíl, torann	ainmfhocal 3
clārus	clāra, clārum	cáiliúil, glan, geal	aidiacht 1/2
classis	classis, <i>bain</i>	loingeas, cabhlach	ainmfhocal 3
claudō	claudere, clausī, clausum	druid, dún, cuir bac ar	briathar 3
cliēns	clientis, <i>fir</i>	cliant	ainmfhocal 3
cōgitō	cōgitāre, cōgitāvī, cōgitātum	ceap, cuimhnigh ar	briathar 1
cognōscō	cognōscere, cognōvī, cognitum	tar ar an eolas, faigh amach	briathar 3
cōgō	cōgere, coēgī, coāctum	cuir iallach ar, tabhair ar	briathar 3
cohors	cohortis, <i>bain</i>	cohórt, cuideachta	ainmfhocal 3
comes	comitis, <i>fir/bain</i>	comrádaí, compánach	ainmfhocal 3
cōnficiō	cōnficere, cōnfēcī, cōnfectum	críochnaigh, imigh ó mhaith	briathar 3/4
coniunx	coniugis, <i>fir/bain</i>	fear céile, bean chéile	ainmfhocal 3
cōnsilium	cōnsilī, <i>n</i>	plean, smaoineamh, comhairle	ainmfhocal 2

Laidin	Nótaí	Ciall	Roinn chainte
cōnspiciō	cōnspicere, cōnspexī, cōnspectum	faigh spléachadh ar, tabhair faoi deara	briathar 3/4
cōnstituō	cōnstituere, cōnstituī, cōnstitutum	déan cinneadh	briathar 3
cōnsul	cōnsulis, <i>fir</i>	consal	ainmfhocal 3
cōnsūmō	cōnsūmere, cōnsūmpsī, cōnsūmptum	ith	briathar 3
contrā	+ an tuiseal cuspóireach	i gcoinne	réamhfhocal
conveniō	convenīre, convēnī, conventum	tar le chéile, cruinnigh, buail le chéile	briathar 4
cōpiae	cōpiārum, <i>bain</i> (iol.)	fórsaí, trúpaí	ainmfhocal 1
corpus	corporis, <i>n</i>	corp	ainmfhocal 3
crās	dodhíochlaonta	amárach	dobhriathar
crēdō	crēdere, credidī, crēditum + tuiseal tabharthach	creid, cuir muinín i	briathar 3
crūdēlis	crūdēle	cruálach	aidiacht 3
cubiculum	cubiculī, <i>n</i>	seomra leapa	ainmfhocal 2
culīna	culīnae, <i>bain</i>	cistin	ainmfhocal 1
cum	dodhíochlaonta	nuair, ó am i leith	cónasc
cum	+ tuiseal ochslaíoch	le	réamhfhocal
cupiō	cupere, cupīvī, cupītum	rud a bheith uait, santaigh	briathar 3/4
cūr?	dodhíochlaonta	cén fáth?	dobhriathar ceisteach
cūra	cūrae, <i>bain</i>	cúram, cúis imní	ainmfhocal 1
cūrō	cūrāre, cūrāvī, cūrātum	déan cúram de, breathnaigh i ndiaidh, déan maoirseacht ar, freastail ar	briathar 1
currō	currere, cucurrī, cursum	rith	briathar 3
cūstōdiō	cūstōdire, cūstōdīvī, cūstōdītum	garda	briathar 4

Laidin	Nótaí	Ciall	Roinn chainte
cūstōs	cūstōdis, <i>fir/bain</i>	garda	ainmfhocal 3
dē	+ tuiseal ochslaíoch	ó, anuas ó, faoi	réamhfhocal
dea	deae, <i>bain</i>	bandia	ainmfhocal 1
dēbeō	dēbēre, dēbuī, dēbitum	méid a bheith amuigh agat ar, ba ghá, ba cheart, ní mór	briathar 2
dēcipiō	dēcipere, dēcēpī, dēceptum	cuir dallamullóg ar	briathar 3/4
dēfendō	dēfendere, dēfendī, dēfēsum	cosain	briathar 3
dēfessus	dēfessa, dēfessum	tuirseach, spíonta, traochta	aidiacht 1/2
deinde	dodhíochlaonta	ansin	dobhriathar
dēleō	dēlēre, dēlēvī, dēlētum	mill	briathar 2
dēmōnstrō	dēmōnstrāre, dēmōnstrāvī, dēmōnstrātum	taispeáin, cuir in iúl	briathar 1
dēscendō	dēscendere, dēscendī, dēscensum	téigh síos, tar anuas	briathar 3
deus	deī, <i>fir</i>	dia	ainmfhocal 2
dīcō	dīcere, dīxī, dictum	abair, labhair, inis	briathar 3
diēs	diēī, <i>fir</i>	lá	ainmfhocal 5
dīffīcilis	dīffīcile	deacair	aidiacht 3
dīffīcultās	dīffīcultātis, <i>bain</i>	deacracht	ainmfhocal 3
dīligēns	dīligentis	cúramach	aidiacht 3
dīrus	dīra, dīrum	millteanach	aidiacht 1/2
dīscēdō	dīscēdere, dīscēssī, dīscēssum	imigh, fág	briathar 3
discō	dīscere, dīdicī, dīscitum	foghlaím	briathar 3
dīū	dodhíochlaonta	ar feadh píosa fada	dobhriathar

Laidin	Nótaí	Ciall	Roinn chainte
dō	dare, dedī, datum	tabhair	briathar 1
doceō	docēre, docuī, doctum	múin	briathar 2
domina	dominae, <i>bain</i>	máistreás	ainmfhocal 1
dominus	dominī, <i>fir</i>	máistir	ainmfhocal 2
domus	domūs, <i>bain</i> (domī = sa bhaile)	baile	ainmfhocal 4
dōnum	dōnī, <i>n</i>	féirín, bronntanas	ainmfhocal 2
dormiō	dormīre, dormīvī, dormītum	codladh	briathar 4
dubitō	dubitāre, dubitāvī, dubitātum	amhras, drogall a bheith ort	briathar 1
dubium	dubī, <i>n</i>	amhras	ainmfhocal 2
dūcō	dūcere, dūxī, dūctum	stiúir, glac	briathar 3
dum	dodhíochlaonta	fad agus, go dtí go	cónasc
dux	ducis, <i>fir</i>	ceannaire	ainmfhocal 3
ē, ex	+ tuiseal ochslaíoch	ó, amach ó, as	réamhfhocal
ecce	dodhíochlaonta	féach!	dobhriathar
effugiō	effugere, effūgī, effugitum	éiligh	briathar 3/4
ego	meī	mé, mise	forainm (pearsanta)
emō	emere, emī, emptum	ceannaigh	briathar 3
enim	dodhíochlaonta	i gcomhair	cónasc
eō	īre, īī / īvī, itum	téigh	briathar neamhrialta
epistula	epistulae, <i>bain</i>	litr	ainmfhocal 1
eques	equitis, <i>fir</i>	ridire, marcach, (iolra) marcra	ainmfhocal 3
equus	equī, <i>fir</i>	capall	ainmfhocal 2

Laidin	Nótaí	Ciall	Roinn chainte
et	dodhíochlaonta	agus, fiú	cónasc
et ... et	dodhíochlaonta	idir ... agus	cónasc
etiam	dodhíochlaonta	freisin, fiú	dobhriathar
exemplum	exemplī, <i>n</i>	sampla, fasach	ainmfhocal 2
exeō	exīre, exī / exīvī, exitum	téigh amach	briathar neamhrialta
exercitus	exercitūs, <i>fir</i>	arm	ainmfhocal 4
exilium	exilī, <i>n</i>	deoraíocht	ainmfhocal 2
exitium	exitī, <i>n</i>	anchaoi, scrios	ainmfhocal 2
expectō	expectāre, expectāvī, expectātum	fan le, bí ag súil le	briathar 1
fābula	fābulae, <i>bain</i>	scéal, dráma, finscéal	ainmfhocal 1
facilis	facile	furasta	aidiacht 3
faciō	facere, fēcī, factum	cruthaigh, déan	briathar 3/4
fāma	fāmae, <i>bain</i>	ráfla, clú, glóir	ainmfhocal 1
família	familiae, <i>bain</i>	teaghlach, líon tí	ainmfhocal 1
fascēs	fascium, <i>fir</i> (iol.)	beart slat maille le tua arna iompar ag liochtóir	ainmfhocal 3
faveō	favēre, favī, fautum + tuiseal tabharthach	bí i bhfách le, tacaigh le	briathar 2
fēlix	fēlicis	ámharach, sona	aidiacht 3
fēmina	fēminae, <i>bain</i>	bean	ainmfhocal 1
ferōx	ferōcis	fiánta, fíochmhar	aidiacht 3
ferrum	ferrī, <i>n</i>	iarann, claíomh	ainmfhocal 2
festīnō	festīnāre, festīnāvī, festīnātum	déan deifir	briathar 1
fidēlis	fidēle	dílis, seasmhach	aidiacht 3

Laidin	Nótaí	Ciall	Roinn chainte
fidēs	fideī, <i>bain</i>	dílseacht, seasmhacht, creideamh, iontaofacht	ainmfhocal 5
filia	filiae, <i>bain</i>	iníon	ainmfhocal 1
filius	filiī, <i>fir</i>	mac	ainmfhocal 2
fīnis	fīnis, <i>fir</i>	deireadh, teorainn; (iolra) críocha	ainmfhocal 3
flamma	flammae, <i>bain</i>	lasair	ainmfhocal 1
flūmen	flūminis, <i>n</i>	abhainn	ainmfhocal 3
fortis	forte	cróga	aidiacht 3
fortūna	fortūnae, <i>bain</i>	cinniúint, ádh, rath (maith nó olc)	ainmfhocal 1
forum	forī, <i>n</i>	fóram, áit mhargaidh	ainmfhocal 2
frāter	frātris, <i>fir</i>	deartháir	ainmfhocal 3
fuga	fugae, <i>bain</i>	teitheadh, éalú	ainmfhocal 1
fugiō	fugere, fūgī, fugitum	éalaigh, teith	briathar 3/4
galea	galeae, <i>bain</i>	clogad	ainmfhocal 1
gaudium	gaudiī, <i>n</i>	lúcháir, pléisiúr	ainmfhocal 2
gēns	gentis, <i>bain</i>	teaghlach, treibh, cine, muintir	ainmfhocal 3
gerō	gerere, gessī, gestum	caith (éadaí), fógair (cogadh), seol	briathar 3
gladiātor	gladiātōris, <i>fir</i>	gliaire	ainmfhocal 3
gladius	gladiī, <i>fir</i>	claíomh	ainmfhocal 2
glōria	glōriae, <i>bain</i>	glóir	ainmfhocal 1
gravis	grave	trom, tromchúiseach	aidiacht 3
habeō	habēre, habuī, habitum	rud a bheith agat, rud a bheith i do lámh	briathar 2
habitō	habitāre, habitāvī, habitātum	mair	briathar 1

Laidin	Nótaí	Ciall	Roinn chainte
hasta	hastae, <i>bain</i>	sleá	ainmfhocal 1
heri	dodhíochlaonta	inné	dobhriathar
hic	haec, hoc	seo, sé, sí	forainm (taispeántach)
hodiē	dodhíochlaonta	inniú	dobhriathar
homō	hominis, <i>fir</i>	fear, daonnaí	ainmfhocal 3
honor	honōris, <i>fir</i>	onóir, ómós, glóir	ainmfhocal 3
hōra	hōrae, <i>bain</i>	uair an chloig	ainmfhocal 1
hortus	hortī, <i>fir</i>	garraí	ainmfhocal 2
hospes	hospitis, <i>fir/bain</i>	aoi, óstach	ainmfhocal 3
hostis	hostis, <i>fir</i>	namhaid	ainmfhocal 3
iaceō	iacēre, iacuī, iacitum	luigh	briathar 2
iaciō	iacere, iēcī, iactum	caith, rad	briathar 3/4
iam	dodhíochlaonta	anois, cheana	dobhriathar
iānuā	iānuae, <i>bain</i>	doras	ainmfhocal 1
ibi	dodhíochlaonta	ann; ansin	dobhriathar
īdem	eadem, idem	mar an gcéanna	forainm (taispeántach)
igitur	dodhíochlaonta	dá bhrí sin, agus mar sin	dobhriathar
ignis	ignis, <i>fir</i>	tine	ainmfhocal 3
ille	illa, illud	sin, sé, sí	forainm (taispeántach)
imperātor	imperātōris, <i>fir</i>	impire, ginearál, ceannaire	ainmfhocal 3
imperium	imperī, <i>n</i>	impire, cumhacht, ceannasaíocht	ainmfhocal 2

Laidin	Nótaí	Ciall	Roinn chainte
imperō	imperāre, imperāvi, imperātum + tuiséal tabharthach	ordú, ceannasaíocht	briathar 1
in	+ tuiséal ochslaíoch	í, ar	réamhfhocal
in	+ an tuiséal cuspóireach	isteach, ar, i gcoinne	réamhfhocal
incendō	incendere, incendi, incēsum	dóigh, cuir trí thine	briathar 3
incipiō	incipere, incēpī, inceptum	tosaigh	briathar 3/4
īnfāns	īnfantīs, <i>fir/bain</i>	leanbh, naíonán, páiste	ainmfhocal 3
īnfēlix	īnfēlicis	mí-ámharach, míshona	aidiacht 3
ingēns	ingentis	ollmhór	aidiacht 3
inimīcus	inimīcī, <i>fir</i>	namhaid	ainmfhocal 2
inquam	inquit, inquiunt	abair	briathar neamhrialta
īnsula	īnsulae, <i>bain</i>	oileán, bloc árasán	ainmfhocal 1
intellegō	intellegere, intellexī, intellēctum	tuig, rud a bheith curtha ar do shúile	briathar 3
inter	+ an tuiséal cuspóireach	í measc, idir	réamhfhocal
intereā	dodhíochlaonta	idir an dá linn, le linn an ama sin	dobhriathar
interficiō	interficere, interfēcī, interfectum	maraigh	briathar 3/4
intrō	intrāre, intrāvī, intrātum	téigh isteach	briathar 1
inveniō	invenīre, invēnī, inventum	faigh	briathar 4
invītō	invītāre, invītāvi, invītātum	tabhair cuireadh	briathar 1
ipse	ipsa, ipsum	é féin, í féin, iad féin	forainm (treiseach)
īra	īrae, <i>bain</i>	fearg	ainmfhocal 1
īrātus	īrāta, īrātum	feargach	aidiacht 1/2

Laidin	Nótaí	Ciall	Roinn chainte
is	ea, id	seo, sin, sé, sí, iad	forainm (taispeántach / pearsanta)
ita	dodhíochlaonta	ar an mbealach sin, a mhéid sin, mar sin	dobhriathar
ita verō	dodhíochlaonta	is ea, tá	dobhriathar
itaque	dodhíochlaonta	agus mar sin, dá bhrí sin	dobhriathar
iter	itineris, <i>n</i>	turas	ainmfhocal 3
iterum	dodhíochlaonta	arís	dobhriathar
iubeō	iubēre, iussī, iussum	ord	briathar 2
iungō	iungere, iūnxī, iūnctum	nasc, cuir le chéile, aontaigh, ceangail	briathar 3
iuvenis	iuvenis, <i>fir</i>	fear óg	ainmfhocal 3
labor	labōris, <i>fir</i>	obair, obair mhaslach	ainmfhocal 3
labōrō	labōrāre, labōrāvī, labōrātum	obair, obair mhaslach	briathar 1
lacrima	lacrimae, <i>bain</i>	deoir	ainmfhocal 1
lacrimō	lacrimāre, lacrimāvī, lacrimātum	caoin, goil	briathar 1
laetus	laeta, laetum	áthasach	aidiacht 1/2
laudō	laudāre, laudāvī, laudātum	mol	briathar 1
lectus	lectī, <i>fir</i>	tolg, leaba	ainmfhocal 2
lēgātus	lēgātī, <i>fir</i>	toscaire, teachta, ceannasaí, leagáid	ainmfhocal 2
legiō	legiōnis, <i>bain</i>	léigiún	ainmfhocal 3
legō	legere, lēgī, lēctum	léigh, roghnaigh	briathar 3
lentus	lenta, lentum	mall	aidiacht 1/2
lēx	lēgis, <i>bain</i>	dlí	ainmfhocal 3

Laidin	Nótaí	Ciall	Roinn chainte
libenter	dodhíochlaonta	go fonnmhar, go sásta	dobhriathar
liber	librī, <i>fir</i>	leabhar	ainmfhocal 2
līberī	līberōrum, <i>fir</i> (iol.)	páistí	ainmfhocal 2
līberō	līberāre, līberāvī, līberātum	lig le	briathar 1
lībertās	lībertātis, <i>bain</i>	saoirse	ainmfhocal 3
lībertus	lībertī, <i>fir</i>	duine saortha, iarsclábhaí	ainmfhocal 2
littera	litterae, <i>bain</i>	litir (den aibítir), (iolra) litir, eipistil, litríocht	ainmfhocal 1
locus	locī, <i>fir</i>	áit	ainmfhocal 2
longus	longa, longum	fada	aidiacht 1/2
lūdus	lūdī, <i>fir</i>	scoil, cluiche	ainmfhocal 2
lūx	lūcis, <i>bain</i>	solas, solas an lae	ainmfhocal 3
magister	magistrī, <i>fir</i>	múinteoir, máistir, captaen	ainmfhocal 2
magnus	magna, magnum	mór, ollmhór	aidiacht 1/2
malus	mala, malum	olc, dona	aidiacht 1/2
maneō	manēre, mansī, mānsum	fan	briathar 2
manus	manūs, <i>bain</i>	lámh, grúpa daoine	ainmfhocal 4
mare	maris, <i>n</i>	an fharraige	ainmfhocal 3
marītus	marītī, <i>fir</i>	fear céile	ainmfhocal 2
māter	mātris, <i>bain</i>	máthair	ainmfhocal 3
mātrimōnium	mātrimōnī, <i>n</i>	pósadh	ainmfhocal 2
maximē	dodhíochlaonta	go han-mhór	dobhriathar
medicus	medicī, <i>fir</i>	dochtúir	ainmfhocal 2

Laidin	Nótaí	Ciall	Roinn chainte
medius	media, medium	lár	aidiacht 1/2
mēns	mentis, <i>bain</i>	intinn	ainmfhocal 3
mercātor	mercātōris, <i>fir</i>	ceannaí	ainmfhocal 3
meus	mea, meum	mo, mo cheannsa	forainm (sealbhach) / aidiacht shealbhach
mīles	mīlitis, <i>fir</i>	saighdiúir	ainmfhocal 3
minimē	indeclinable	méid fíorbheag, is lú, méid ar bith	dobhriathar
miser	misera, miserum	suarach, ainnis, brónach	aidiacht 1/2
mittō	mittere, mīsī, missum	seol	briathar 3
modus	modī, <i>fir</i>	bealach, dóigh, cineál	ainmfhocal 2
moneō	monēre, monuī, monitum	tabhair rabhadh, cuir fainic ar	briathar 2
mōns	montis, <i>fir</i>	sliabh	ainmfhocal 3
morbus	morbī, <i>fir</i>	breoiteacht, galar	ainmfhocal 2
mors	mortis, <i>bain</i>	bás	ainmfhocal 3
moveō	movēre, mōvī, mōtum	bog, gluais	briathar 2
mox	dodhíochlaonta	go luath	dobhriathar
mulier	mulieris, <i>bain</i>	bean	ainmfhocal 3
multus	multa, multum	an-chuid, mórán	aidiacht 1/2
mūrus	mūrī, <i>fir</i>	balla	ainmfhocal 2
nam	dodhíochlaonta	i gcomhair	cónasc
nārrō	nārrāre, nārrāvī, nārrātum	inis, eachtraigh	briathar 1
nātūra	nātūrae, <i>bain</i>	dúlra	ainmfhocal 1

Laidin	Nótaí	Ciall	Roinn chainte
nauta	nautae, <i>fir</i>	mairnéalach	ainmfhocal 1
nāvigō	nāvigāre, nāvigāvī, nāvigātum	déan seoltóireacht	briathar 1
nāvis	nāvis, <i>bain</i>	long	ainmfhocal 3
-ne?	dodhíochlaonta	(tugann ceist isteach)	mír cheisteach
nec / neque	dodhíochlaonta	agus ní, ná, ach oiread	cónasc
necō	necāre, necāvī, necātum	maraigh	briathar 1
negōtium	negōtī, <i>n</i>	gnó	ainmfhocal 2
nēmō	nūllius / nēminis	duine ar bith	ainmfhocal neamhrialta
neque ... neque	dodhíochlaonta	ní ... ná	cónasc
nesciō	nescīre, nescīvī, nescītum	gan a fhios a bheith agat	briathar 4
nihil / nīl	dodhíochlaonta	rud ar bith, dada	ainmfhocal neamhrialta
nisi	dodhíochlaonta	mura, seachas	cónasc
nōbilis	nōbile	uasal, cáiliúil	aidiacht 3
nōlō	nōlle, nōluī	gan rud a bheith uait, diúltaigh	briathar neamhrialta
nōmen	nōminis, <i>n</i>	ainm	ainmfhocal 3
nōn	dodhíochlaonta	ní	dobhriathar
nōnne...?	dodhíochlaonta	Gan amhras...?	dobhriathar ceisteach
nōnnūllī	nōnnūllae, nōnnūlla	cuid, roinnt	aidiacht 1/2
nōs	nostrī / nostrum	muid, sinn	forainm (pearsanta)
noster	nostra, nostrum	ár, ár gceann-na	forainm (sealbhach) / aidiacht shealbhach
novus	nova, novum	nua	aidiacht 1/2

Laidin	Nótaí	Ciall	Roinn chainte
nox	noctis, <i>bain</i>	oíche	ainmfhocal 3
nūllus	nūlla, nūllum	ceann ar bith, faic	aidiacht 1/2 (-ius)
num	dodhíochlaonta	cé acu, cibé acu	cónasc
num...?	dodhíochlaonta	ní féidir go...?	dobhriathar ceisteach
numerus	numerī, <i>fir</i>	uimhir	ainmfhocal 2
nunc	dodhíochlaonta	anois	dobhriathar
nūntiō	nūntiāre, nūntiāvī, nūntiātum	fógair, tuairiscigh	briathar 1
nūntius	nūntiī, <i>fir</i>	teachtaire, teachtaireacht, nuacht	ainmfhocal 2
occīdō	occīdere, occīdī, occīsum	maraigh	briathar 3
oculus	oculī, <i>fir</i>	súil	ainmfhocal 2
odium	odiī, <i>n</i>	fuath	ainmfhocal 2
officium	officiī, <i>n</i>	dualgas, tasc, cúram, feidhm	ainmfhocal 2
ōlim	dodhíochlaonta	tráth den saol, píosa ó shin	dobhriathar
omnis	omne	uile, gach	aidiacht 3
oppidum	oppidī, <i>n</i>	baile	ainmfhocal 2
opprimō	opprimere, oppressī, oppressum	brúisc, cuir faoi chois	briathar 3
oppugnō	oppugnāre, oppugnāvī, oppugnātum	ionsaigh	briathar 1
ōrnō	ōrnāre, ōrnāvī, ōrnātum	maisigh	briathar 1
ōrō	ōrāre, ōrāvī, ōrātum	impigh ar, agair	briathar 1
ostendō	ostendere, ostendī, ostentum	taispeáin	briathar 3
ōtium	ōtīī, <i>n</i>	fóillíocht, díomhaoiteas, síocháin	ainmfhocal 2
paene	dodhíochlaonta	beagnach, nach mór	dobhriathar

Laidin	Nótaí	Ciall	Roinn chainte
parēns	parentis, <i>fir/bain</i>	tuismitheoir	ainmfhocal 3
parō	parāre, parāvī, parātum	ullmhaigh, cuir ar fáil	briathar 1
pars	partis, <i>bain</i>	cuid	ainmfhocal 3
parvus	parva, parvum	beag	aidiacht 1/2
pater	patris, <i>fir</i>	athair	ainmfhocal 3
patria	patriae, <i>bain</i>	tír, áit dúchais	ainmfhocal 1
patrōnus	patrōnī, <i>fir</i>	pátrún	ainmfhocal 2
paucī	paucae, pauca	líon beag, cúpla (rud)	aidiacht 1/2
pāx	pācis, <i>bain</i>	síocháin	ainmfhocal 3
pecūnia	pecūniae, <i>bain</i>	airgead	ainmfhocal 1
pellō	pellere, pepulī, pulsum	tiomáin	briathar 3
per	+ an tuiseal cuspóireach	trí, feadh	réamhfhocal
pereō	perīre, perī / perīvi, peritum	básaigh, éag	briathar neamhrialta
perīculum	perīculī, <i>n</i>	contúirt	ainmfhocal 2
persuādeō	persuādēre, persuāsī, persuāsum + tuiseal tabharthach	cuir ina luí ar	briathar 2
perterritus	perterrita, perterritum	scanraithe	aidiacht 1/2
pervenīō	pervenīre, pervenī, perventum	tar chomh fada le, sroich áit	briathar 4
pēs	pedis, <i>fir</i>	cos	ainmfhocal 3
petō	petere, petīvī, petītum	tabhair aghaidh ar, lorg, impigh/iarr ar	briathar 3
plēbs	plēbis, <i>bain</i>	an mhuintir, an chosmhuintir	ainmfhocal 3
poena	poenae, <i>bain</i>	pionós	ainmfhocal 1

Laidin	Nótaí	Ciall	Roinn chainte
pōnō	pōnere, posuī, positum	cuir, leag síos, cuir ar bun	briathar 3
pōns	pontis, <i>fir</i>	droichead	ainmfhocal 3
populus	populī, <i>fir</i>	daoine	ainmfhocal 2
porta	portae, <i>bain</i>	geata	ainmfhocal 1
portō	portāre, portāvī, portātum	iompar, beir, glac	briathar 1
possum	posse, potuī	féad, is féidir le	briathar neamhrialta
post	dodhíochlaonta	ina dhiaidh sin, an chéad rud eile	dobhriathar
post	+ an tuiseal cuspóireach	i ndiaidh, taobh thiar de	réamhfhocal
posteā	dodhíochlaonta	ina dhiaidh sin	dobhriathar
postquam	dodhíochlaonta	i ndiaidh, nuair	cónasc
postrīdiē	dodhíochlaonta	an lá dar gcionn	dobhriathar
potestās	potestātis, <i>bain</i>	cumhacht, údarás, deis	ainmfhocal 3
praemium	praemiū, <i>n</i>	duais, luach saothair, brabús	ainmfhocal 2
praetor	praetōris, <i>fir</i>	praetóir (duine ba bhreitheamh nó gobharnóir)	ainmfhocal 3
prīmō	dodhíochlaonta	ar dtús, i dtosach	dobhriathar
prīnceps	prīncipis, <i>fir</i>	ceannasaí, taoiseach, impire	ainmfhocal 3
prō	+ tuiseal ochslaíoch	os comhair, i gcomhair, mar mhalairt ar	réamhfhocal
prōcēdō	prōcēdere, prōcessī, prōcessum	téigh ar aghaidh, brúigh chun cinn	briathar 3
proelium	proeliū, <i>n</i>	cath	ainmfhocal 2
prōmittō	prōmittere, prōmīsī, prōmissum	geall	briathar 3
prope	+ an tuiseal cuspóireach	gar do	réamhfhocal
propter	+ an tuiseal cuspóireach	mar gheall ar, de bharr	réamhfhocal

Laidin	Nótaí	Ciall	Roinn chainte
prōvincia	prōvinciae, <i>bain</i>	cúige	ainmfhocal 1
proximus	proxima, proximum	is gaire, taobh le	aidiacht 1/2
puella	puellae, <i>bain</i>	cailín	ainmfhocal 1
puer	puerī, <i>fir</i>	buachaill	ainmfhocal 2
pugna	pugnae, <i>bain</i>	troid, comhrac	ainmfhocal 1
pugnō	pugnāre, pugnāvī, pugnātum	troid	briathar 1
pulcher	pulchra, pulchrum	álainn, dathúil	aidiacht 1/2
pūniō	pūnīre, pūnīvī, pūnītum	cuirim pionós ar	briathar 4
putō	putāre, putāvī, putātum	smaoinigh	briathar 1
quaerō	quaerere, quaesīvī, quaesītum	lorg, cuardaigh, iarr	briathar 3
quam	dodhíochlaonta	ná, cé chomh ... ? nach ... !	dobhriathar
quam	+ dobhriathar sa tsárchéim	chomh ... agus is féidir	cónasc
quamquam	dodhíochlaonta	cé (go)	cónasc
quandō?	dodhíochlaonta	cathain?	dobhriathar ceisteach
-que	dodhíochlaonta	agus	cónasc
quī	quae, quod	cé, cén ceann, a	forainm (coibhneasta) / aidiacht cheisteach
quis?	quis, quid?	cé? cad?	forainm (ceisteach)
quō?	dodhíochlaonta	cá chuige?	dobhriathar ceisteach
quod	dodhíochlaonta	de bharr	cónasc
quōmodō?	dodhíochlaonta	conas?	dobhriathar ceisteach
quoque	dodhíochlaonta	freisin	cónasc

Laidin	Nótaí	Ciall	Roinn chainte
rapīō	rapere, rapuī, raptum	gabh, beir ar, faigh greim ar	briathar 3/4
redeō	redīre, redīi / redīvī, reditum	téigh ar ais, tar ar ais, fill	briathar neamhrialta
rēgīna	rēgīnae, <i>bain</i>	banríon	ainmfhocal 1
rēgnum	rēgnī, <i>n</i>	ríocht	ainmfhocal 2
regō	regere, rēxī, rēctum	riail	briathar 3
religiō	religiōnis, <i>bain</i>	reiligiún, cleachtadh reiligiúnach, cráifeacht	ainmfhocal 3
relinquō	relinquere, relīquī, relictum	fág, fág i do dhiaidh	briathar 3
rēs	reī, <i>bain</i>	rud, ábhar, imeacht	ainmfhocal 5
rēs pūblica	reī pūblicaē, <i>bain</i>	stát, poblacht	frása ainmfhoclach
resistō	resistere, restitī + tuiseal tabharthach	cuir suas do	briathar 3
respondeō	respondēre, respondi, respōnsum	freagair	briathar 2
respōnsum	respōnsī, <i>n</i>	freagra, freagairt	ainmfhocal 2
rēx	rēgis, <i>fir</i>	rí	ainmfhocal 3
rīdeō	rīdēre, rīsī, rīsum	déan gáire, déan meangadh gáire	briathar 2
rogō	rogāre, rogāvī, rogātum	fiafraigh, iarr	briathar 1
sacer	sacra, sacrum	naofa	aidiacht 1/2
sacerdōs	sacerdōtis, <i>fir/bain</i>	sagart, bansagart	ainmfhocal 3
saepe	dodhíochlaonta	go minic	dobhriathar
saevus	saeva, saevum	fíochmhar, cruálach	aidiacht 1/2
salūtō	salūtāre, salūtāvī, salūtātum	beannaigh do	briathar 1
salvē	(iol.) salvēte	Dia duit, beannachtaí	intriacht
sanguis	sanguinis, <i>fir</i>	fuil	ainmfhocal 3

Laidin	Nótaí	Ciall	Roinn chainte
scelestus	scelesta, scelestum	mailíseach	aidiacht 1/2
scelus	sceleris, <i>n</i>	coir, coireacht	ainmfhocal 3
sciō	scīre, scīvī, scītum	a fhios a bheith agat	briathar 4
scrībō	scrībere, scrīpsī, scrīptum	scríobh	briathar 3
scūtum	scūtī, <i>n</i>	sciath	ainmfhocal 2
sē	suī	é féin, í féin, iad féin	forainm (aisfhillteach)
sed	dodhíochlaonta	ach	cónasc
sedeō	sedēre, sedī, sessum	suigh	briathar 2
semper	dodhíochlaonta	i gcónaí	dobhriathar
senātor	senātōris, <i>fir</i>	seanadóir	ainmfhocal 3
senātus	senātūs, <i>fir</i>	seanad	ainmfhocal 4
senex	senis, <i>fir</i>	seanfhear	ainmfhocal 3
sentiō	sentīre, sēnsī, sēnsūm	braith, tabhair faoi deara	briathar 4
servō	servāre, servāvī, servātum	sábháil, cosain, caomhnaigh, coinnigh	briathar 1
servus	servī, <i>fir</i>	sclábhaí	ainmfhocal 2
sī	dodhíochlaonta	má; dá	cónasc
sīc	dodhíochlaonta	dá réir sin, ar an mbealach sin	dobhriathar
silentium	silentī, <i>n</i>	ciúnas	ainmfhocal 2
silva	silvae, <i>bain</i>	adhmad	ainmfhocal 1
simul	dodhíochlaonta	ag an am céanna	dobhriathar
sine	+ tuiséal ochslaíoch	gan	réamhfhocal
socius	sociī, <i>fir</i>	comhghuaillí, comrádaí, compánach	ainmfhocal 2

Laidin	Nótaí	Ciall	Roinn chainte
sōl	sōlis, <i>fir</i>	an ghrian	ainmfhocal 3
sōlus	sōla, solum	i d'aonar, uaigneach, ach amháin, a bheith leat féin	aidiacht 1/2 (-ius)
somnus	somnī, <i>fir</i>	codladh	ainmfhocal 2
soror	sorōris, <i>bain</i>	deirfiúr	ainmfhocal 3
spectāculum	spectāculī, <i>n</i>	radharc, taibhiú, taispeántas	ainmfhocal 2
spectō	spectāre, spectāvī, spectātum	breathnaigh ar	briathar 1
spērō	spērāre, spērāvī, spērātum	súil a bheith agat, bí ag dréim le	briathar 1
spēs	speī, <i>bain</i>	dóchas	ainmfhocal 5
statim	dodhíochlaonta	láithreach bonn, ar an toirt	dobhriathar
stō	stāre, stetī, statum	seas	briathar 1
studium	studī, <i>n</i>	cíocras, staidéar, dúthracht	ainmfhocal 2
stultus	stulta, stultum	amaideach, bómánta	aidiacht 1/2
sub	+ tuiséal cuspóireach/ochslaíoch	faoi, thíos faoi	réamhfhocal
subitō	dodhíochlaonta	go tobann	dobhriathar
sum	esse, fuī	bí	briathar neamhrialta
summus	summa, summum	is airde, is mó, ar bharr (ruda)	aidiacht 1/2
superō	superāre, superāvī, superātum	sáraigh, cloígh	briathar 1
surgō	surgere, surrēxi, surrēctum	éirigh, seas suas, éirigh i do sheasamh	briathar 3
suus	sua, suum	a (uatha), a (iolra), a cheann/a ceann/a gceann (féin) / a cheannsa, a ceannsa, a gceannsan	forainm (sealbhach) / aidacht shealbhach
taberna	tabernae, <i>bain</i>	siopa, ósta	ainmfhocal 1
taceō	tacēre, tacuī, tacitum	bí ciúin, bí i do thost	briathar 2

Laidin	Nótaí	Ciall	Roinn chainte
tālis	tāle	den chineál sin	aidiacht 3
tam	dodhíochlaonta	mar sin	dobhriathar
tamen	dodhíochlaonta	mar sin féin	dobhriathar
tandem	dodhíochlaonta	faoi dheireadh, sa deireadh thiar thall	dobhriathar
tantus	tanta, tantum	chomh mór sin, rud/duine chomh mór sin	aidiacht 1/2
tempestās	tempestātis, <i>bain</i>	stoirm	ainmfhocal 3
templum	templī, <i>n</i>	teampall	ainmfhocal 2
tempus	temporis, <i>n</i>	am	ainmfhocal 3
teneō	tenēre, tenuī, tentum	coinnigh, rud a bheith i do lámh	briathar 2
terra	terrae, <i>bain</i>	talamh, tír	ainmfhocal 1
terreō	terrēre, terruī, territorum	cuir eagla ar	briathar 2
terror	terrōris, <i>fir</i>	scéin, scaoll	ainmfhocal 3
timeō	timēre, timuī	eagla a bheith ar	briathar 2
timor	timōris, <i>fir</i>	eagla	ainmfhocal 3
toga	togae, <i>bain</i>	toga	ainmfhocal 1
tollō	tollere, sustulī, sublātum	ardaigh, coinnigh suas	briathar 3
tot	dodhíochlaonta	a oiread sin (de)	aidiacht dhodhíochlaonta
tōtus	tōta, tōtum	uile, méid ar fad	aidiacht 1/2 (-ius)
trādō	trādere, trādidī, trāditum	tabhair ar láimh, tabhair suas	briathar 3
trahō	trahere, trāxī, tractum	tarraing, streachail	briathar 3
trāns	+ an tuiseal cuspóireach	trasna	réamhfhocal
trānseō	trānsīre, trānsī / trānsīvī, trānsitum	trasnaigh, téigh trasna	briathar neamhrialta

Laidin	Nótaí	Ciall	Roinn chainte
trīclīnium	trīclīniī, <i>n</i>	seomra bia	ainmfhocal 2
trīstis	trīste	brónach	aidiacht 3
tū	tuī	tú	forainm (pearsanta)
tum	dodhíochlaonta	ansin	dobhriathar
tunica	tunicae, <i>bain</i>	tuineach, ball fo-éadaigh	ainmfhocal 1
turba	turbae, <i>bain</i>	slua	ainmfhocal 1
tuus	tua, tuum	do, do cheannsa	forainm (sealbhach) / aidiacht shealbhach
ubi	dodhíochlaonta	nuair, an áit (a)	cónasc
ubi?	dodhíochlaonta	cén áit?	dobhriathar ceisteach
ūllus	ūlla, ūllum	aon, ar bith	aidiacht 1/2 (-ius)
ultimus	ultima, ultimum	is faide uainn, an ceann deiridh, is faide ar shiúl	aidiacht 1/2
umquam	dodhíochlaonta	riamh	dobhriathar
unda	undae, <i>bain</i>	tonn	ainmfhocal 1
unde?	dodhíochlaonta	cá as?	dobhriathar ceisteach
urbs	urbis, <i>bain</i>	cathair	ainmfhocal 3
ut	dodhíochlaonta + modh táscach	mar, nuair	cónasc
uxor	uxōris, <i>bain</i>	bean chéile	ainmfhocal 3
valē	(iol.) valēte	slán leat/agate	intriacht
validus	valida, validum	láidir	aidiacht 1/2
vēndō	vēndere, vēndidī, vēnditum	díol	briathar 3
veniō	venīre, venī, ventum	tar	briathar 4
ventus	ventī, <i>fir</i>	gaoth	ainmfhocal 2

Laidin	Nótaí	Ciall	Roinn chainte
verbum	verbī, <i>n</i>	focal	ainmfhocal 2
vertō	vertere, vertī, versum	cas	briathar 3
vester	vestra, vestrum	bhur, bhur gceansa	forainm (sealbhach) / aidiacht shealbhach
vestis	vestis, <i>bain</i>	éadaí	ainmfhocal 3
via	viae, <i>bain</i>	sráid, bóthar, bealach	ainmfhocal 1
victor	victōris, <i>fir</i>	buaiteoir, concaire	ainmfhocal 3
victōria	victōriae, <i>bain</i>	bua	ainmfhocal 1
videō	vidēre, vīdī, vīsum	féach	briathar 2
villa	vīllae, <i>bain</i>	teach, teach mór faoin tuath	ainmfhocal 1
vīncō	vīncere, vīcī, victum	cloígh, buaigh, faigh an bua	briathar 3
vīnum	vīnī, <i>n</i>	fíon	ainmfhocal 2
vir	virī, <i>fir</i>	fear	ainmfhocal 2
virgō	virginis, <i>bain</i>	bean nach bhfuil pósta, cailín óg, maighdean	ainmfhocal 3
virtūs	virtūtis, <i>bain</i>	misneach, suáilce	ainmfhocal 3
vīta	vītae, <i>bain</i>	saol	ainmfhocal 1
vīvō	vīvere, vīxī, vīctum	mair, a bheith ar marthain	briathar 3
vocō	vocāre, vocāvī, vocātum	scairt	briathar 1
volō	velle, voluī	rud a bheith uait, santaigh, a bheith toilteanach	briathar neamhrialta
vōs	vestrī / vestrum	sibh	forainm (pearsanta)
vōx	vōcis, <i>bain</i>	guth, béicíl	ainmfhocal 3
vulnerō	vulnerāre, vulnerāvī, vulnerātum	goin, gortaigh	briathar 1
vulnus	vulneris, <i>n</i>	créacht	ainmfhocal 3

Laidin

vultus

Nótaí

vultūs, *fir*

Ciall

aghaidh, dreach, gnúis

Roinn chainte

ainmfhocal 4

1.2. Líon

Laidin	Nótaí	Ciall	Roinn chainte
ūnus	ūna, ūnum	aon	bunúimhir
duo	duae, duo	dhá	bunúimhir
trēs	trēs, tria	trí	bunúimhir
quattor	dodhíochlaonta	ceithre	bunúimhir
quīnque	dodhíochlaonta	cúig	bunúimhir
sex	dodhíochlaonta	sé	bunúimhir
septem	dodhíochlaonta	seacht	bunúimhir
octō	dodhíochlaonta	ocht	bunúimhir
novem	dodhíochlaonta	naoi	bunúimhir
decem	dodhíochlaonta	deich	bunúimhir
centum	dodhíochlaonta	céad	bunúimhir
mīlle	dodhíochlaonta	míle	bunúimhir

Laidin	Nótaí	Ciall	Roinn chainte
p̄rimus	p̄rima, p̄rimum	an chéad	orduimhir
secundus	secunda, secundum	dara	orduimhir
tertius	tertia, tertium	tríú	orduimhir
quārtus	quārtā, quārtum	ceathrú	orduimhir
quīntus	quīntā, quīntum	cúigiú	orduimhir
sextus	sexta, sextum	séú	orduimhir
septimus	septima, septimum	seachtú	orduimhir
octāvus	octāva, octāvum	ochtú	orduimhir
nōnus	nōna, nōnum	naoú	orduimhir
decimus	decima, decimum	deichiú	orduimhir

1.3. Ainmneacha

Daoine agus Áiteanna

Laidin	Nótaí	Ciall	Roinn chainte
Carthāgō	Carthāginis, <i>bain</i>	an Chartaig	ainmfhocal dílis 3
Dardanus	Dardana, Dardanum	Traíoch	aidiacht dhílis 1/2
Gallī	Gallōrum, <i>fir</i> (iol.)	na Gallaigh	ainmfhocal dílis 2
Gallia	Galliae, <i>bain</i>	an Ghail	ainmfhocal dílis 1
Gallicus	Gallica, Gallicum	Gallach	aidiacht dhílis 1/2
Germānī	Germānōrum	na treibheacha Gearmánacha	ainmfhocal dílis 2
Germānia	Germāniae, <i>bain</i>	an Ghearmáin	ainmfhocal dílis 1
Germānicus	Germānica, Germānicum	Gearmánach	aidiacht dhílis 1/2
Graecia	Graeciae, <i>bain</i>	An Ghréig	ainmfhocal dílis 1
Graecus	Graeca, Graecum	Gréagach	aidiacht dhílis 1/2
Hibernia	Hiberniae, <i>bain</i>	Éire	ainmfhocal dílis 1
Hibernicus	Hibernica, Hibernicum	Éireannach	aidiacht dhílis 1/2
Hispānī	Hispānōrum, <i>fir</i> (iol.)	na treibheacha Spáinneacha	ainmfhocal dílis 2
Hispānia	Hispāniae, <i>bain</i>	an Spáinn	ainmfhocal dílis 1
Hispānicus	Hispānica, Hispānicum	Spáinneach	aidiacht dhílis 1/2
Italia	Italiae, <i>bain</i>	an Iodáil	ainmfhocal dílis 1
Italicus	Italica, Italicum	Iodálach	aidiacht dhílis 1/2
Italus	Itala, Italum	Iodálach	aidiacht dhílis 1/2
Pompeī	Pompeiōrum, <i>fir</i> (iol.)	Poimpé	ainmfhocal dílis 2

Laidin	Nótaí	Ciall	Roinn chainte
Rōma	Rōmae, <i>bain</i> (Rōmae: sa Róimh)	an Róimh	ainmfhocal dílis 1
Rōmānus	Rōmāna, Rōmānum	Rómhánach	aidiacht dhílis 1/2
Sicilia	Siliciae, <i>bain</i>	an tSicil	ainmfhocal dílis 1
Teucrī	Teucrōrum, <i>fir</i> (iol.)	na Traígh	ainmfhocal dílis 2
Troia	Troiae, <i>bain</i>	an Traí	ainmfhocal 1
Troiānus	Troiāna, Troiānum	Traíoch	aidiacht dhílis 1/2

Na Déithe

Laidin	Nótaí	Ciall	Roinn chainte
Apollō	Apollōnis, <i>fir</i>	Apalló	ainmfhocal dílis 3
Bacchus	Bacchī, <i>fir</i>	Bacas	ainmfhocal dílis 2
Cerēs	Cereris, <i>bain</i>	Ceres	ainmfhocal dílis 3
Dīāna	Dīānae, <i>bain</i>	Diana	ainmfhocal dílis 1
Iūnō	Iūnōnis, <i>bain</i>	Iúnó	ainmfhocal dílis 3
Iuppiter	Iovis, <i>fir</i>	Iúpatar	ainmfhocal dílis 3
Larēs	Larium, <i>fir</i> (iol.)	Laranna, déithe an teaghlaigh	ainmfhocal dílis 3
Mārs	Mārtis, <i>fir</i>	Mars	ainmfhocal dílis 3
Mercurius	Mercuriī, <i>fir</i>	Mearcair	ainmfhocal dílis 2
Minerva	Minervae, <i>bain</i>	Minéirve	ainmfhocal dílis 1
Neptūnus	Neptūnī, <i>fir</i>	Neiptiún	ainmfhocal dílis 2
Penātēs	Penātium, <i>fir</i> (iol.)	Péanátaigh, déithe an teaghlaigh	ainmfhocal dílis 3
Plūtō	Plūtōnis, <i>fir</i>	Plútón	ainmfhocal dílis 3
Venus	Veneris, <i>bain</i>	Véineas	ainmfhocal dílis 3
Vesta	Vestae, <i>bain</i>	Vesta	ainmfhocal dílis 1
Vulcānus	Vulcānī, <i>fir</i>	Bolcán	ainmfhocal dílis 2

2. Cuid shínithe

2.1. Foclóir ginearálta

Laidin	Nótaí	Ciall	Roinn chaite
addō	addere, addidī, additum	suimigh	briathar 3
adeō	dodhíochlaonta	a oiread sin, chomh mó sin, a mhéid sin	dobhriathar
adiuvō	adiuvāre, adiūvī, adiūtum	cabhair, tabhair cúnamh	briathar 1
aedīlis	aedīlis, <i>fir</i>	aeidíleach, coimisinéir na n-oibreacha	ainmfhocal 3
aetās	aetātis, <i>bain</i>	aois	ainmfhocal 3
alius	alia, aliud	eile	aidiacht 1/2 (-ius)
alter	altera, alterum	(an) ceann eile, ceann amháin (as péire), an dara ceann (as péire)	aidiacht 1/2 (-ius)
antequam	dodhíochlaonta	roimh	cónasc
aperiō	aperīre, aperuī, apertum	oscail, nocht	briathar 4
apud	+ an tuiseal cuspóireach	ag, i measc, i dteach (duine), i láthair duine/ruda	réamhfhocal
aquila	aquiliae, <i>bain</i>	iolar, caighdeán	ainmfhocal 1
arbor	arboris, <i>bain</i>	crann	ainmfhocal 3
arcus	arcūs, <i>fir</i>	bogha, stua	ainmfhocal 4
ārdēō	ārdēre, arsī, ārsum	dóigh, a bheith trí thine	briathar 2
argentum	argentī, <i>n</i>	airgead	ainmfhocal 2
audācia	audāciae, <i>bain</i>	misneach, crógacht	ainmfhocal 1
audeō	audēre, ausus sum	leomh	briathar 2 leath-dhiúscartach
auferō	auferre, abstulī, ablātum	tóg leat, goid	briathar neamhrialta

Laidin	Nótaí	Ciall	Roinn chainte
augeō	augēre, auxī, auctum	méadaigh, déan áibhéil	briathar 2
aureus	aurea, aureum	órga, déanta as ór	aidiacht 1/2
autem	dodhíochlaonta	ach, thairis sin, áfach	cónasc
beneficium	beneficiī, <i>n</i>	cinéalta, seirbhís, gar	ainmfhocal 2
bēstia	bēstiae, <i>bain</i>	ainmhí fiáin, ainmhí a úsáideadh i dtroideanna gliaire	ainmfhocal 1
bōs	bovis, <i>fir/bain</i>	bó	ainmfhocal neamhrialta
caedēs	caedis, <i>bain</i>	ár, marú, dúnmharú	ainmfhocal 3
canis	canis, <i>fir/bain</i>	madra	ainmfhocal 3
canō	canere, cecinī, cantum	can, seinn, cas (trumpaí srl.)	briathar 3
caveō	cavēre, cāvī, cautum	fainic, bí cúramach	briathar 2
cēdō	cēdere, cessī, cessum	géill, tabhair isteach; (i gcomhfocail) téigh	briathar 3
cēnō	cēnāre, cēnāvī, cēnātum	do dhinnéar a ithe	briathar 1
cēra	cērae, <i>bain</i>	táibléad céarach	ainmfhocal 1
certāmen	certāminis, <i>n</i>	iomaíocht, cath, achrann	ainmfhocal 3
certus	certa, certum	cinnte, siúráilte, daingnithe	aidiacht 1/2
cīvitās	cīvitātis, <i>bain</i>	saoránacht, stát, cathair, treibh	ainmfhocal 3
clādēs	clādis, <i>bain</i>	tubaiste, caillteanas, cliseadh	ainmfhocal 3
coepī	coepisse	tosaigh	briathar 3 uireasach
colō	colere, coluī, cultum	saothraigh, adhair, tabhair urraim do	briathar 3
committō	committere, commīsī, commissum	déan, troid, tosaigh (cath)	briathar 3
comparō	comparāre, comparāvī, comparātum	ullmhaigh, cuir ar fáil, faigh, déan comparáid	briathar 1
condemnō	condemnāre, condemnāvī, condemnātum	ciontaigh, cáin	briathar 1

Laidin	Nótaí	Ciall	Roinn chainte
condō	condere, condidī, conditum	bunaigh, cuir ar bun, cuir i bhfolach	briathar 3
cōnferō	cōnferre, contulī, collātum	bailigh, déan comparáid, cuir le, bronn	briathar neamhrialta
coniciō	conicere, coniēcī, coniectum	teilg, caith, rad	briathar 3/4
cōnor	cōnārī, cōnātus sum	triall	briathar 1 diúscartach
cōnsulō	cōnsulere, cōnsuluī, cōnsultum + tuiséal tabharthach	téigh i gcomhairle le, cuimhnigh ar, cuir comhairle ar	briathar 3
contendō	contendere, contendī, contentum	déan deifir, máirseáil, téigh san iomaíocht, troid	briathar 3
coquus	coquī, <i>fir</i>	cócaráil	ainmfhocal 2
corōna	corōnae, <i>bain</i>	coróin	ainmfhocal 1
corripīō	corripere, corripuī, correptum	gabh, tóg leat	briathar 3/4
cotīdiē	dodhíochlaonta	laethúil, gach lá	dobhriathar
creō	creāre, creāvī, creātum	déan, cruthaigh, togh, roghnaigh	briathar 1
crīmen	crīminis, <i>n</i>	cúiseamh, cúis, coir	ainmfhocal 3
crūdēlitās	crūdēlitātis, <i>bain</i>	cruálacht	ainmfhocal 3
culpa	culpae, <i>bain</i>	locht, milleán	ainmfhocal 1
cupidus	cupida, cupidum + tuiséal ginideach	cíocrach (chuig), santach	aidiacht 1/2
dēlectō	delectated, defective, dēlectātum	cuir lúcháir ar, sásaigh	briathar 1
dēnique	dodhíochlaonta	faoi dheireadh, sa deireadh thiar thall, go hachomair	dobhriathar
dēponō	dēpōnere, dēposuī, dēpositum	cuir síos, leag síos, tuirling de, imigh	briathar 3
dēspērō	dēspērāre, dēspērāvī, dēspērātum	a bheith éadóchasach	briathar 1
dexter	dext(e)ra, dext(e)rum	deas, ar dheis, an deasóg	aidiacht 1/2
dignitās	dignitātis, <i>bain</i>	aicme, dínit, tábhacht, onóir	ainmfhocal 3

Laidin	Nótaí	Ciall	Roinn chainte
dignus	digna, dignum + tuiseal ochslaíoch	is díol suime é (rud), tá (rud) tuillte ag...	aidiacht 1/2
dīmittō	dīmittere, dīmīsī, dīmissum	cuir ó dhoras, diúltaigh do	briathar 3
dissimilis	dissimile + tuiseal ginideach / tabharthach	difriúil	aidiacht 3
dīves	divitis	saibhir	aidiacht 3
dīvidō	dīvidere, dīvīsī, dīvīsum	roinn, scar	briathar 3
dīvitiae	dīvitiārum, <i>bain</i> (iol.)	saibhreas, rachmas	ainmfhocal 1
doleō	dolēre, doluī, dolitum	pian a bheith ort, a bheith nimhneach, déan brón, a bheith tinn	briathar 2
dolor	dolōris, <i>fir</i>	pian, brón, cumha, briseadh croí	ainmfhocal 3
dolus	dolī, <i>fir</i>	cleas, calaois	ainmfhocal 2
dubius	dubia, dubium	amhrasach, neamhsheasmhach, neamhchinnte	aidiacht 1/2
dūrus	dūra, dūrum	crua, géar, garbh	aidiacht 1/2
ēgredior	ēgredī, ēgressus sum	téigh amach	briathar 3 diúscartach
ēmittō	ēmittere, ēmīsī, ēmissum	cuir amach, lig saor, caith, rad, astaigh	briathar 3
ergō	dodhíochlaonta	dá bhrí sin	dobhriathar
errō	errāre, errāvī, errātum	téigh ar strae, déan botún, a bheith contráilte	briathar 1
excipiō	excipere, excēpī, exceptum	glac le, faigh	briathar 3/4
excitō	excitāre, excitāvī, excitātum	múscail, dúisigh, spreag	briathar 1
exerceō	exercēre, exercuī, exercitum	déan aclaíocht, traenáil, druileáil	briathar 2
extinguō	extinguere, extīnxī, extīnctum	múch, cuir as, mill	briathar 3
extrā	+ an tuiseal cuspóireach	lasmuigh	réamhfhocal
ferō	ferre, tulī, lātum	tabhair, iompair, beir	briathar neamhrialta

Laidin	Nótaí	Ciall	Roinn chainte
fīō	fieri, factus sum	tar chun bheith, a bheith déanta, tarlaigh	briathar neamhrialta
flōs	flōris, <i>fir</i>	bláth	ainmfhocal 3
forte	dodhíochlaonta	trí sheans	dobhriathar
frangō	frangere, frēgī, frāctum	bris, stróic as a chéile, bris ina smidiríní, brúisc	briathar 3
frūstrā	dodhíochlaonta	in aisce, amú, gan rath	dobhriathar
fundō	fundere, fūdī, fūsum	doirt, cuir díot, treascair	briathar 3
furor	furōris, <i>fir</i>	buile, goimh dhearg, amaidí, paisean	ainmfhocal 3
gaudeō	gaudēre, gāvīsus sum	a bheith sásta, gliondar a bheith ort	briathar 2 leath-dhiúscartach
genus	generis, <i>n</i>	cine, ginealach, breith, cineál	ainmfhocal 3
grātia	grātia, <i>bain</i>	fabhar, buíochas, meas	ainmfhocal 1
gravitās	gravitātis, <i>bain</i>	údarás, tromchúiseacht, tábhacht	ainmfhocal 3
haud	dodhíochlaonta	ní	dobhriathar
hīc	dodhíochlaonta	anseo	dobhriathar
hortor	hortārī, hortātus sum	spreag, gríosaigh	briathar 1 diúscartach
humus	humī, <i>fir</i>	talamh, ithir	ainmfhocal 2
ignōrō	ignōrāre, ignōrāvī, ignōrātum	gan a fhios a bheith agat, a bheith aineolach, bain míbhrí as	briathar 1
impediō	impedīre, impedīvī, impedītum	cuir moill ar, cuir siar, cuir bac ar	briathar 4
impetus	impetūs, <i>fir</i>	ionsaí, ruathar	ainmfhocal 4
impōnō	impōnere, imposuī, impositum	cuir anuas ar, cuir isteach i, cuir ar	briathar 3
incitō	incitāre, incitāvī, incitātum	saighid, spreag, múscaill	briathar 1
inde	dodhíochlaonta	ón áit sin, leis sin, ina dhiaidh sin	dobhriathar

Laidin	Nótaí	Ciall	Roinn chainte
īnferō	īnferre, intulī, illātum/inlātum	cuir faoi deara, bí i do chúis le, cuir ar	briathar neamhrialta
īnfrā	+ an tuiseal cuspóireach	thíos, thíos faoi	réamhfhocal / dobhriathar
ingenium	ingenī, <i>n</i>	carachtar, inniúlacht	ainmfhocal 2
ingredior	ingredī, ingressus sum	téigh isteach	briathar 3 diúscartach
iniciō	inicere, iniēcī, iniectum	caith anuas, caith thar	briathar 3/4
initium	initī, <i>n</i>	tús	ainmfhocal 2
iniūria	iniūriae, <i>bain</i>	éagóir, díobháil, olc	ainmfhocal 1
inops	inopis	bocht, éidreorach, lag, gan acmhainní	aidiacht 3
īnsidiae	īnsidiārum, <i>bain</i> (iol.)	luíochán, gaiste, cleas	ainmfhocal 1
insignis	insigne	céimiúil, glórmhar	aidiacht 3
īnspiciō	īnspicere, īnspexī, īnspicere	breathnaigh ar, iniúch, amharc ar, scrúdaigh, cuardaigh	briathar 3/4
īnstruō	īnstruere, īnstruxī, īnstrūctum	cuir le chéile, ullmhaigh, feistigh, soláthair	briathar 3
intrā	+ an tuiseal cuspóireach	laistigh de	réamhfhocal
iūdex	iūdicis, <i>fir</i> agus <i>bain</i>	breitheamh, giúróir	ainmfhocal 3
iūstus	iūsta, iūstum	ceart, cóir, dlíthiúil, foirfe	aidiacht 1/2
iuvō	iuvāre, iuvī, iūtum	cuidigh, sásaigh	briathar 1
lātus	lāta, lātum	leathan, fairsing	aidiacht 1/2
laus	laudis, <i>bain</i>	moladh, onóir, aitheantas	ainmfhocal 3
lavō	lavāre, lavī, lautum	nigh	briathar 1
leō	leōnis, <i>fir</i>	leon	ainmfhocal 3
levis	leve	éadrom, beag, mín, réidh	aidiacht 3
līber	lībera, līberum	saor	aidiacht 1/2

Laidin	Nótaí	Ciall	Roinn chainte
licet	licēre, licuit + tuiséal tabharthach	tá sé ceadmhach	briathar 2 neamhphearsanta
lingua	linguae, <i>bain</i>	teanga	ainmfhocal 1
lītus	lītoris, <i>n</i>	cladach	ainmfhocal 3
loquor	loquī, locūtus sum	caint, urlabhra	briathar 3 diúscartach
lyra	lyrae, <i>bain</i>	lir	ainmfhocal 1
magis	dodhíochlaonta	níos, sách	dobhriathar
magistrātus	magistrātūs	giúistís, oifigeach	ainmfhocal 4
magnopere	dodhíochlaonta	go mór	dobhriathar
maior	maius	níos mó, níos fearr	aidiacht neamhrialta sa bhreischéim
mālō	malle, maluī	is fearr le	briathar neamhrialta
māne	dodhíochlaonta	ar maidin, go luath	dobhriathar
maximus	maxima, maximum	an-mhór, thar cionn, an ceann is fearr	aidiacht neamhrialta sa tsárchéim
melior	melius	níos fearr, ní b'fhearr	aidiacht neamhrialta sa bhreischéim
meminī	meminisse	cuimhnigh, bí airdeallach ar	briathar 3 uireasach
mēnsa	mēnsae, <i>bain</i>	tábla	ainmfhocal 1
metus	metūs, <i>fir</i>	eagla	ainmfhocal 4
minimus	minima, minimum	is lú, an-bheag	aidiacht neamhrialta sa tsárchéim
minor	minus	níos lú, méid is lú ná	aidiacht neamhrialta sa bhreischéim
mīrābilis	mīrābile	thar barr, ait, iontach	aidiacht 3

Laidin	Nótaí	Ciall	Roinn chainte
mīror	mīrārī, mīrātus sum	déan iontas de, breathnaigh le haoibhneas ar	briathar 1 diúscartach
modo	dodhíochlaonta	díreach anois, tar éis (rud a dhéanamh)	dobhriathar
moenia	moenium, <i>n</i> (iol.)	ballaí na cathrach, cathair	ainmfhocal 3
molestus	molesta, molestum	achrannach, bearránach	aidiacht 1/2
mōnstrō	mōnstrāre, mōnstrāvī, mōnstrātum	taispeáin, cuir in iúl, tabhair le fios, tabhair treoir	briathar 1
mora	morae, <i>bain</i>	moill	ainmfhocal 1
morior	morī, mortuus sum	básaigh	briathar 3 diúscartach
moror	morārī, morātus sum	cuir moill ar, fan timpeall	briathar 1 diúscartach
mōs	mōris, <i>fir</i>	nós, gnás, (iolra) charachtar, moráltacht	ainmfhocal 3
multitūdō	multitūdinis, <i>bain</i>	slua, líon mór	ainmfhocal 3
multō	dodhíochlaonta	mórán, cuid mhaith	dobhriathar
mūniō	mūnīre, mūnīvī, mūnītum	daingnigh, cosain, gardáil	briathar 4
mūnus	mūneris, <i>n</i>	seirbhís, dualgas, féirín, (iolra) cluichí	ainmfhocal 3
mūtō	mūtāre, mūtāvī, mūtātum	athraigh, mionleasaigh	briathar 1
nē	dodhíochlaonta + modh foshuiteach	ionas nach..., sa chaoi nach ..., ar fhaitíos go	cónasc
nē ... quidem	dodhíochlaonta	ní ... fiú, fiú amháin	dobhriathar
necesse	dodhíochlaonta	riachtanach	aidiacht dhodhíochlaonta
neglegō	neglegere, neglĕxī, neglĕctum	déan faillí i, déan neamhshuim de	briathar 3
negō	negāre, negāvī, negātum	diúltaigh do, cuir suas do, eitigh, abair nach ...	briathar 1
noceō	nocĕre, nocuī, nocitum + tuiséal tabharthach	gortaigh, déan dochar do	briathar 2
noctū	dodhíochlaonta	san oíche, istoíche	dobhriathar
nōndum	dodhíochlaonta	ní go fóill	cónasc

Laidin	Nótaí	Ciall	Roinn chainte
nōtus	nōta, nōtum	ar eolas, aitheanta, mór le rá, cáiliúil	aidiacht 1/2
numquam	dodhíochlaonta	riamh	dobhriathar
ob	+ an tuiseal cuspóireach	de bharr, mar gheall ar	réamhfhocal
occāsiō	occāsiōnis, <i>bain</i>	deis, ócáid	ainmfhocal 3
occupō	occupāre, occupāvī, occupātum	gabh, glac seilbh ar, forghabh	briathar 1
occurrō	occurrere, occurī, occursum + tuiseal tabharthach	rith chun bualadh le, cas le, cuir i láthair	briathar 3
ōdi	ōdisse	is fuath le, an ghráin a bheith agat ar	briathar 4 uireasach
offerō	offerre, obtulī, oblātum	ofráil	briathar neamhrialta
omittō	omittere, omīsī, omissum	déan faillí i, déan neamhshuim de, gan rud a lua	briathar 3
onus	oneris, <i>n</i>	ualach, lód	ainmfhocal 3
ops	opis, <i>bain</i>	cuidiú; (iolra) acmhainní, saibhreas	ainmfhocal 3
optimus	optima, optimum	an ceann is fearr, ab fhearr, an-mhaith, thar barr	aidiacht neamhrialta sa tsárchéim
opus	operis, <i>n</i>	obair, obair mhaslach, tógáil, foirgníocht	ainmfhocal 3
ōra	ōrae, <i>bain</i>	cósta	ainmfhocal 1
ōrātiō	ōrātiōnis, <i>bain</i>	caint	ainmfhocal 3
ōrdō	ōrdinis, <i>fir</i>	aicme, ord, líne	ainmfhocal 3
ōs	ōris, <i>n</i>	béal, aghaidh	ainmfhocal 3
pār	paris	céanna	aidiacht 3
parcō	parcere, pepercī / parsī, parsum + tuiseal tabharthach	spáráil	briathar 3
pāreō	pāreēre, pārūī, pāritum + tuiseal tabharthach	géill do	briathar 2

Laidin	Nótaí	Ciall	Roinn chainte
passim	dodhíochlaonta	i ngach treo, i bhfad agus i gcéin, gach áit	dobhriathar
passus	passūs, <i>fir</i>	luas	ainmfhocal 4
patior	patī, passus sum	fulaing, seas, gan aon acmhainn a bheith agat ar	briathar 3 diúscartach
paulum, paulō	dodhíochlaonta	beagán, rud beag	dobhriathar
pauper	pauperis	bocht	aidiacht 3
pedes	peditis, <i>fir</i>	saighdiúirí coise	ainmfhocal 3
peior	peius	níos measa, ní ba mheasa	aidiacht neamhrialta sa bhreischéim
perdō	perdere, perdidī, perditum	scrios, caill	briathar 3
perficiō	perficere, perfēcī, perfectum	cothaigh, a bheith i do chúis le, críochnaigh, cuir barr snasa ar	briathar 3/4
periculōsus	perīculōsa, perīculōsum	contúirteach	aidiacht 1/2
permittō	permittere, permīsī, permissum	tabhair ar lámh, cuir de chúram ar, ceadaigh, lig do	briathar 3
pessimus	pessima, pessimum	níos measa, ní ba mheasa, go hainnis	aidiacht neamhrialta sa tsárchéim
pīlum	pīlī, <i>n</i>	sleá	ainmfhocal 2
placet	placēre, placuit + tuiséal tabharthach	taitníonn sé le, oireann sé do, tá sé réitithe	briathar 2 neamhphearsanta
plēnus	plēna, plēnum	lán	aidiacht 1/2
plēriq̄ue	plēraeq̄ue, plēraque	an chuid is mó, tromlach, formhór	aidiacht 1/2
plūrimus	plūrima, plūrimum	cuid an-mhór, mórán	aidiacht neamhrialta sa tsárchéim
plūs	plūris	níos mó	aidiacht neamhrialta sa bhreischéim
pontifex	pontificis, <i>fir</i>	uachtarán na sagart, ardsagart	ainmfhocal 3

Laidin	Nótaí	Ciall	Roinn chainte
portus	portūs, <i>fir</i>	cuan, calafort	ainmfhocal 4
poscō	poscere, poposcī	iarr, éiligh	briathar 3
postrēmus	postrēma, postrēmum	ceann deireanach	aidiacht 1/2
potēns	potentis	cumhachtach	aidiacht 3
praebeō	praebeōre, praebuī, praebitum	cuir ar fáil, tabhair, taispeáin, ofráil	briathar 2
praeda	praedae, <i>bain</i>	creach, slad	ainmfhocal 1
praeficiō	praeficere, praefēcī, praefectum	cuir i gceannas (ar)	briathar 3/4
praesidium	praesidiī, <i>n</i>	cosaint, garastún, daingean, dún	ainmfhocal 2
praesum	praesesse, praefuī + tuiséal tabharthach	bí i gceannas ar	briathar neamhrialta
praeter	+ an tuiséal cuspóireach	níos faide anonn, seachas, le cois	réamhfhocal
praetereā	dodhíochlaonta	lena chois sin, thairis sin, ina theannta sin	dobhriathar
pretium	pretīī, <i>n</i>	praghas	ainmfhocal 2
prior	priōris	roimhe, iar-	aidiacht 3
prius	dodhíochlaonta	roimhe seo, níos luaithe	dobhriathar
priusquam	dodhíochlaonta	roimh, go dtí go	cónasc
procul	dodhíochlaonta	i gcéin, i bhfad, i bhfad uainn	dobhriathar
prōdō	prōdere, prōdidī, prōditum	feall ar, géill, tabhair isteach	briathar 3
proficīscor	proficīscī, profectus sum	leag amach	briathar 3 diúscartach
prōgredior	prōgredī, prōgressus sum	brúigh ar aghaidh	briathar 3 diúscartach
pūblicus	pūblica, pūblicum	poiblí	aidiacht 1/2
pudor	pudōris, <i>fir</i>	náire, umhlaíocht, onóir, aithis	ainmfhocal 3
quālis?	quāle?	cén cineál?	aidiacht cheisteach 3

Laidin	Nótaí	Ciall	Roinn chainte
quantus?	quanta? quantum?	cé chomh mór? cá mhéad?	aidiacht cheisteach 1/2
quasi	dodhíochlaonta	mar a bheadh, amhail is	dobhriathar
quīdam	quaedam, quoddam	amháin, áirithe, roinnt	forainm (éiginnte)
quidem	dodhíochlaonta	go deimhin, déanta na fírinne, áfach	dobhriathar
quiēs	quiētis, <i>bain</i>	scíth, síocháin	ainmfhocal 3
quot?	dodhíochlaonta	cé mhéad?	dobhriathar ceisteach
ratiō	ratiōnis, <i>bain</i>	cuntas, áireamh, bealach, réasún	ainmfhocal 3
recēns	recentis	le déanaí, úr	aidiacht 3
recipiō	recipere, recēpī, receptum	faigh ar ais, faigh, fáiltigh	briathar 3/4
recitō	recitāre, recitāvī, recitātum	aithris, léigh os ard	briathar 1
rēctus	rēcta, rēctum	díreach, ceart, cuí	aidiacht 1/2
reddō	reddere, reddidī, redditum	tabhair ar ais, athbhunaigh	briathar 3
referō	referre, rettulī, relātum	tabhair/iompair ar ais, tuairiscigh, inis	briathar neamhrialta
regredior	regredī, regressus sum	téigh ar ais, fill	briathar 3 diúscartach
reliquus	reliqua, reliquum	an chuid eile de, an ceann eile	aidiacht 1/2
retineō	retinēre, retinuī, retentum	coinnigh, coinnigh siar	briathar 2
rīpa	rīpae, <i>bain</i>	banc	ainmfhocal 1
rumpō	rumpere, rūpī, ruptum	bris, pléasc, bris tríd	briathar 3
rūs	rūris, <i>n</i>	an tuath, faoin tuath	ainmfhocal 3
sagitta	sagittae, <i>bain</i>	saighead	ainmfhocal 1
salūs	salūtis, <i>bain</i>	sláinte, sábháilteacht, beannacht	ainmfhocal 3
sapiēns	sapientis	eagnaí, stuama	aidiacht 3

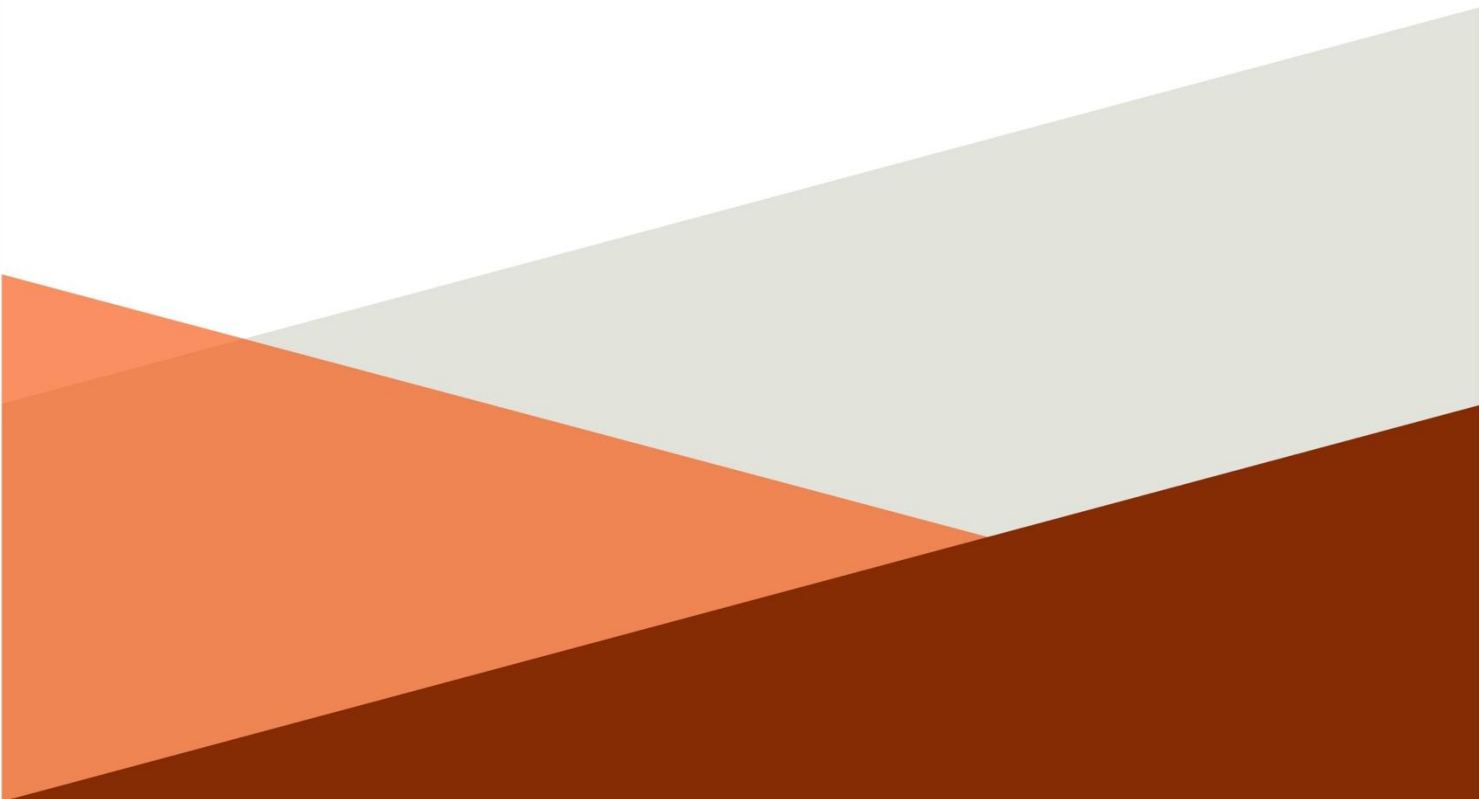
Laidin	Nótaí	Ciall	Roinn chainte
sapientia	sapientiae, <i>bain</i>	eagna, ciall mhaith	ainmfhocal 1
satis	dodhíochlaonta	dóthain	dobhriathar
sēdēs	sēdis, <i>bain</i>	suíochán, teampall, baile	ainmfhocal 3
sententia	sententiae, <i>bain</i>	tuairim, breith, pionós	ainmfhocal 1
sequor	sequī, secūtus sum	lean	briathar 3 diúscartach
sermō	sermōnis, <i>fir</i>	comhrá, caint	ainmfhocal 3
sīcut	dodhíochlaonta	díreach mar, cosúil le, amhail is, mar a bheadh ... ann	dobhriathar
signum	signī, <i>n</i>	comhartha, teachtaireacht, caighdeán	ainmfhocal 2
similis	samhail + tuiseal ginideach / tabharthach	comhchosúil, cosúil le	aidiacht 3
simulac / simulatque	dodhíochlaonta	a luaithe a	cónasc
sinister	sinistra, sinistrum	clé, ar chlé, mífhabhrach	aidiacht 1/2
sīve / seu	dodhíochlaonta	nó má/dá, cé acu, cibé acu	cónasc
soleō	solēre, solitus sum	taithí a bheith agat ar	briathar 2 leath-dhiúscartach
sōlum	dodhíochlaonta	ach amháin	dobhriathar
solvō	solvere, solvī, solūtum	scaoilte, íoc	briathar 3
sonus	sonī, <i>fir</i>	torann, fuaim	ainmfhocal 2
spatium	spatiī, <i>n</i>	eatramh, spás, fad, achar	ainmfhocal 2
spolium	spoliī, <i>n</i>	creach, éadail / éadálacha	ainmfhocal 2
stilus	stilī, <i>fir</i>	stíleas, uirlis le scríobh	ainmfhocal 2
sūmo	sūmere, sūmpsī, sūmptum	glac, glac le	briathar 3
superbus	superba, superbum	sotalach, uaibhreach	aidiacht 1/2

Laidin	Nótaí	Ciall	Roinn chainte
supersum	superesse, superfuī	a bheith fágtha, mar	briathar neamhrialta
superus	supera, superum	uachtarach, níos airde, ní b'airde	aidiacht 1/2
tacitus	tacita, tacitum	ciúin, i do thost	aidiacht 1/2
tangō	tangere, tetigī, tāctum	teagmhaigh le	briathar 3
tantum	dodhíochlaonta	ach amháin	dobhriathar
tēctum	tēctī, <i>n</i>	díon, teach	ainmfhocal 2
tegō	tegere, tēxī, tēctum	clúdaigh, cosain, cuir i bhfolach	briathar 3
tēlum	tēlī, <i>n</i>	uirlis troda, sleá, diúracán	ainmfhocal 2
tergum	tergī, <i>n</i>	cúl, cuid deiridh	ainmfhocal 2
testūdō	testūdinis, <i>bain</i>	toirtís, eagar blaoisce toirtíse (san arm), cruinneachán	ainmfhocal 3
thermae	thermārum, <i>bain</i> (iol.)	folcadáin	ainmfhocal 1
tumultus	tumultūs, <i>fir</i>	raic, corraíl, cogadh cathartha	ainmfhocal 4
tūtus	tūta, tūtum	sábháilte	aidiacht 1/2
ubīque	dodhíochlaonta	gach áit	dobhriathar
undique	dodhíochlaonta	ar gach taobh	dobhriathar
ūsus	ūsūs, <i>fir</i>	úsáid, taithí, cleachtadh	ainmfhocal 4
ut	dodhíochlaonta + modh foshuiteach	go, ionas go, chun go	cónasc
ūtilis	ūtile	úsáideach	aidiacht 3
ūtor	ūtī, ūsus sum	úsáid, bain taitneamh as	briathar 3 diúscartach
utrum (... an)	dodhíochlaonta	cibé acu (... nó)	dobhriathar
valeō	valēre, valuī, valitum	a bheith láidir, tionchar a bheith agat	briathar 2
-ve	dodhíochlaonta	nó	cónasc

Laidin	Nótaí	Ciall	Roinn chainte
vehementer	dodhíochlaonta	go foréigneach, go hard, os ard	dobhriathar
vel	dodhíochlaonta	nó	cónasc
vēritās	vēritātis, <i>bain</i>	fírinne	ainmfhocal 3
vērō	dodhíochlaonta	go deimhin, déanta na fírinne, áfach	dobhriathar
vērus	vēra, vērum	fíor	aidiacht 1/2
vesper	vesperis / vesperī, <i>fir</i>	tráthnóna	ainmfhocal 3/2
vestibulum	vestibulī, <i>n</i>	bealach isteach, réamhchúirt, póirse, halla	ainmfhocal 2
vetō	vetāre, vetuī, vetitum	coisc, ordaigh gan (rud a dhéanamh)	briathar 1
vetus	veteris	sean	aidiacht 3
vexō	vexāre, vexāvī, vexātum	cuir isteach ar, ciap, saighid faoi	briathar 1
videor	vidēri, vīsus sum	is cosúil, dealraigh	briathar 2 diúscartach
vīs	vīs, <i>bain</i>	fórsa, foréigean; (iolra) neart, fórsaí	ainmfhocal neamhrialta
vīvus	vīva, vīvum	beo, ar marthain	aidiacht 1/2
vix	dodhíochlaonta	ar éigean	dobhriathar

2.2. Líon

Laidin	Nótaí	Ciall	Roinn chainte
ūndecim	dodhíochlaonta	aon déag	bunuímhír
duodēcim	dodhíochlaonta	dó dhéag	bunuímhír
tredecim	dodhíochlaonta	trí déag	bunuímhír
quattuordecim	dodhíochlaonta	ceathair déag	bunuímhír
quīndecim	dodhíochlaonta	cúig déag	bunuímhír
sēdecim	dodhíochlaonta	sé déag	bunuímhír
septendecim	dodhíochlaonta	seacht déag	bunuímhír
duodēvīgintī	dodhíochlaonta	ocht déag	bunuímhír
ūndēvīgintī	dodhíochlaonta	naoi déag	bunuímhír
vīgintī	dodhíochlaonta	fiche	bunuímhír
trīgintā	dodhíochlaonta	tríocha	bunuímhír
quadrāgintā	dodhíochlaonta	ceathracha	bunuímhír
quīnquāgintā	dodhíochlaonta	caoga	bunuímhír
sexāgintā	dodhíochlaonta	seasca	bunuímhír
septuāgintā	dodhíochlaonta	seachtó	bunuímhír
octōgintā	dodhíochlaonta	ochtó	bunuímhír
nōnāgintā	dodhíochlaonta	nócha	bunuímhír

NCCA

An Chomhairle Náisiúnta
Curacláim agus Measúnachta
National Council for
Curriculum and Assessment